

Waarom moeten we empathie voelen voor immigranten die via list en bedrog misbruik maken van het asielrecht?

Posted on 7 oktober 2023 by Harrie Verbon

Maken wij een onderscheid tussen verschillende soorten vluchtelingen? Dat is een vraag die vaak – en met een afkeurende ondertoon – wordt gesteld. Bijvoorbeeld door de Nederlands-Iraanse filmmaker Tina in een door haar geregisseerde film. Die film heb ik niet gezien, maar uit diverse interviews met haar begrijp ik wat ze wil zeggen.

‘Ik keek afgelopen jaar naar het nieuws en vroeg me af hoe het mogelijk is dat er zoveel verschil bestaat in hoe we vluchtelingen opvangen, op basis van waar ze vandaan komen,’ zei Farifteh onlangs. ‘Er wordt al jarenlang gevraagd om een humaan asielbeleid, zodat asielzoekers veilige routes krijgen en geholpen kunnen worden. En bij Oekraïense vluchtelingen was dat het geval: alles wat eerst onmogelijk leek voor vluchtelingen, was voor hen ineens wel mogelijk.’

Dit is dus een bekende klacht. In feite gold voor de vluchtelingen uit het voormalige Joegoslavië hetzelfde. Tijdens de burgeroorlog in de jaren 1990 werden vluchtelingen uit dat gebied min of meer met open armen in West-Europa ontvangen.

Met racisme heeft het niks te maken

Tijdens mijn docentenleven aan de universiteit ben ik in deze eeuw vele jonge studenten tegengekomen met 'Balkannamen', met de ouders gevlucht dus voor de burgeroorlog op de Balkan. Perfect geïntegreerd, naar het leek. Inderdaad, de meesten van hen voelden zich geen 'ontheemden' of 'allochtonen'. Als ik er weleens naar vroeg, kreeg ik als antwoord dat zij zich 'als zichzelf' voelden. Het geeft al een eerste reden waarom wij Europese vluchtelingen met meer empathie wensen te ontvangen dan vluchtelingen uit Afrika en Azië. Zij zijn zozeer aan ons verwant dat zij – kennelijk – makkelijk integreren, terwijl wij bovendien zeker weten dat zij vluchten voor een oorlog.

In zijn boek *De Asieloterij* wees ook de Berlijnse hoogleraar Ruud Koopmans daarop. Bovendien is het volgens hem heel normaal dat buurlanden de meeste vluchtelingen uit naburige landen opvangen. De meeste vluchtelingen van de Syrische burgeroorlog werden opgevangen in Turkije, Jordanië en Libanon. Koopmans schrijft: 'Deze landen werden toch niet beschuldigd van racisme omdat zij toen zo veel Syriërs hebben geholpen, maar nu niet als eerste naar voren stappen om Oekraïense vluchtelingen op te nemen'.

Koopmans noemt nog een andere reden waarom wij Oekraïners anders ontvangen dan asielzoekers uit Azië of Afrika. We weten namelijk zeker dat de Oekraïense vluchtelingen uit Oekraïne komen. Zij worden immers juist geholpen omdat ze uit Oekraïne komen. Andere asielzoekers kunnen een motief hebben om hun identiteit te verbergen.

Vijftig procent van de asielzoekers heeft immers geen geldig asielmotief, aldus statistieken van de Europese Unie. Deze asielzoekers hebben er dus belang bij om hun identiteitspapieren niet te tonen. Nog beter is het om die identiteitspapieren gewoon helemaal niet te hebben.

Degenen die de asielaanvraag moeten beoordelen, kunnen dan immers moeilijk of in het geheel niet het thuisland van deze asielzoekers bepalen. Tegelijkertijd wordt

het ook moeilijk hen uit te zetten, want er is geen thuisland te bepalen. Zelfs als het thuisland bekend zou zijn, zou dat land niet bereid zijn iemand zonder papieren binnen te laten.

Tina Farifteh vraagt: 'Waarom laten we de ene vluchteling verdrinken of te maken krijgen met pushbacks, terwijl we anderen verwelkomen aan de grens?' Mijn tegenvraag is dan: 'Kun je empathie voelen voor immigranten die via list en bedrog misbruik maken van het asielrecht?' Dat asielrecht zegt immers dat zodra je erin geslaagd bent de EU te betreden, je het recht hebt asiel aan te vragen en je dus niet meer uitgezet kunt worden.

De EU is kwetsbaar voor asielchantage

De eerste zorg voor deze asielzoekers is dus om de EU te bereiken. Daar hebben ze kennelijk heel wat voor over. Ze betalen mensensmokkelaars veel geld om in niet-zeewaardige bootjes naar de EU te kunnen reizen. Dat misbruik van het asielrecht maakt het begrijpelijk waarom veel Europeanen asielzoekers willen tegenhouden en terugsturen, ook al is dat dan in strijd met het asielrecht.

Er zijn politici die hier echter grote morele bezwaren tegen hebben. Tineke Strik, Europarlementariër voor GroenLinks, is daar een voorbeeld van. Ze maakte bezwaar tegen het blokkeren van immigranten die via Wit-Rusland de EU wilden bereiken. Wat was het geval? Aleksander Loekasjenko, de dictator van Belarus, wilde de EU chanteren door duizenden emigranten, op kosten van de dictator, naar de grens van Polen en Litouwen over te brengen.

Naïevelingen als mevrouw Strik vonden dat zelfs in dat geval de EU deze asielzoekers moest toelaten. Ook De Europese Commissie bleek die mening toegedaan. Met die instelling is de EU machteloos om zich tegen chantage door dictators als Loekasjenko teweer te stellen. Als deze dictators de EU onder druk willen zetten, vliegen ze eenvoudigweg duizenden potentiële immigranten het land in en sturen ze die naar de grens. Polen en Letland hebben op deze chantage gereageerd door hekken te bouwen aan de grens met Belarus.

Wie op een wankele boot stapt, neemt een groot

risico

Maar natuurlijk plegen de mensensmokkelaars die asielzoekers met niet-zeewaardige bootjes richting de EU sturen ook chantage op de EU. Als deze bootjes dreigen te zinken, moeten de kustwachten van de Zuid-Europese landen de drenkelingen wel redden en ze naar de EU overbrengen. Hoe groter de kans dat de bootjes de overtocht niet overleven, des te groter de kans dat de asielzoekers de EU bereiken. Tenzij uiteraard de drenkelingen niet gered worden door de kustwachten.

Overlevenden van zo'n scheepsramp beschuldigden de Griekse kustwacht ervan dat die te weinig had gedaan om drenkelingen, die vanuit Libië waren gekomen, te redden. De kustwacht kwam te laat en met te weinig mensen, aldus deze overlevenden. Misschien dat mijn morele kompas helemaal verkeerd staat afgesteld, maar mijn eerste gedachte bij dit verhaal is: deze mensen wisten toch van tevoren dat ze op een wankel boot zouden worden gezet en dus een risico namen dat de boot zou vergaan?

Bovendien waren ze – als niet-Libiërs – vrijwillig naar Libië gegaan om daar met mensensmokkelaars een overeenkomst te sluiten. Libië is een land in chaos, een niet-veilig land waar je beter niet naar toe kunt gaan als je niet wilt dat je wat overkomt. Hoe kunnen deze migranten de kustwacht verwijten dat ze hen niet met alle mogelijke middelen probeerde te redden?

Laat ik een vergelijking maken met mensen die aan een illegale autorace meedoen op een industrieterrein ver buiten de stad. Als er een ongeluk gebeurt, mogen die deelnemers dan verwachten dat ambulances *stand-by* zijn? Je kunt toch niet in alle redelijkheid verwachten dat deelnemers die zich in een riskante illegale race hebben gestort, snel hulp krijgen bij een ongeluk.

Ze kunnen in ieder geval niet achteraf een klacht indienen over het tijdstip en de snelheid van de hulp. Net zomin kunnen migranten die met open ogen aan een riskante en illegale overtocht waren begonnen, eisen dat de kustwacht snel ter plaatse is. Zij hebben zichzelf blootgesteld aan groot risico. Daar had de Griekse kustwacht geen aandeel in.

Het grote probleem is uiteindelijk dat iedereen asiel kan aanvragen zodra hij/zij de EU heeft bereikt. Dat geeft de dictators en de mensensmokkelaars een chantagemiddel in handen. Migrant zelf spelen daar kennelijk graag in mee.

De strengere asielregels van de EU lossen het probleem niet op

Als dat asielrecht nu eens zou worden aangepast. De locaties waar je asiel kunt aanvragen, zouden beperkt kunnen worden, bijvoorbeeld tot een aantal niet al te druk bewoonde eilanden in de Middellandse Zee. Alleen daar kun je asiel aanvragen en krijgen. Migranten die zonder status toch doorreizen naar het vasteland in de EU, zou dan de toegang ontzegd moeten worden.

Ach, dat is natuurlijk een naïeve droom over de eensgezindheid van de EU-lidstaten die in werkelijkheid helemaal niet bestaat. Het schijnt dat er nu ternauwernood een akkoord bereikt gaat worden over de beperking van het asielrecht bij een onacceptabel hoge instroom. Er mag dan strenger gescreend worden en asielzoekers mogen eerder worden uitgezet.

Het Europees Parlement moet met deze iets strengere asielregels ook nog instemmen. De al genoemde GroenLinks-Europarlementariër Tineke Strik wijst deze strengere regels zonder meer af. Dat voorspelt weinig goeds. Ik voorzie dat velen onder ons voorlopig weinig empathie zullen voelen voor vluchtelingen uit Azië en Afrika.

Harrie Verbon was hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit van Tilburg. Zie [hier](#) zijn blog.

*De donateurs vormen het fundament van **Wynia's Week**. U maakt het als donateur mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk [HIER](#). Alvast hartelijk dank!*